

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.31 (3343) ●

● ЧАЦВЕР, 15 ЖНІЎНЯ, 2013

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Розныя этнасы — адна краіна
Стар. 2

Глыбокая плынь роднай мовы
Лілія Плыгаўка нарадзілася ў Баранавічах, вучылася ў Гомелі, а працуе на карысьць Бацькаўшчыны ў Вільнюсе: стварае там Інстытут Беларусі
Стар. 3

Чыя каса спрытнейшая?
На Спорнаўскіх балотах спаборнічалі 16 каманд з розных куткоў Беларусі
Стар. 4

На сустрэчу ў Міхалова

У Падляскім ваяводстве Польшчы адбыўся III міжнародны фестываль беларускай культуры “Прымацкая бяседа”

Юрый Чарнякевіч

Адзін раз на год — у першыя выхадныя жніўня — колькасць людзей у невялічкім польскім мястэчку Міхалова, што на ўскрайку Белавежскай пушчы, павялічваецца ў два-тры разы. Прычына досыць простая: тут традыцыйна ладзіцца фестываль беларускай культуры “Прымацкая бяседа”.

Не сакрэт: летам жыццё нашых суайчыннікаў па той бок Буга вельмі насычанае разнастайнымі адметнымі фестывальмі, на якія прыязджаюць госці з усёй Польшчы. “Прымацкая бяседа” ў тым шэрагу імпрэзаў, бадай, самая вядомая на Падляшшы. Як распавёў мне дырэктар фестывалю і адначасова кіраўнік эстраднага фальклорнага гурта “Прымакі” з Міхалова Юрый (ці, як яго ўсе называюць, Юрка) Астапчук, падобныя культурныя акцыі сталі сапраўднай “фішкай”, адметнасцю гэтага рэгіёна Польшчы.

А ідэя фестывалю беларускай культуры “Прымацкая бяседа”, па словах арганізатараў, ляжала на паверхні. Мясцовыя беларусы, за выключэннем людзей старэйшага пакалення, на жаль, па-беларуску ўжо амаль не гавораць, але яшчэ не забыліся на песні продкаў, якія для іх — ці не адзіная нігачка, якая злучае з роднымі каранямі. Фэсты на Беласточчыне, натуральна, і робяцца, каб павязь тая не перарывалася. Прычым дапамагаць беларусам Падляшша ў пачэснай справе не першы год прыязджаюць знакамітыя калектывы з Беларусі.

Так і сёлета для ўдзелу ў “Прымацкай бяседзе” ў Міхалова высадзіўся сапраўдны “дэсант” выбітных артыстаў: заслужаны калектыв Беларускага ансамбля народнай музыкі “Бяседа”, заслужаны харэаграфічны ансамбль “Харошкі”, народны фальклорна-этнаграфічны ансамбль “Неруш”, а таксама калектыв “Раскоша”

Польскае мястэчка Міхалова — месца для штогадовага спаткання таленавітых беларускіх гуртоў і салістаў з удзячнымі гледачамі

з Гродна. Дарэчы, плакаты аб прыездзе на свята гуртоў з Беларусі віселі, сам бачыў, па ўсім мястэчку. Так што беларусаў у Міхалова чакалі з нецярплівасцю.

За гады журналісцкай працы мне давялося пабыць на дзясятках розных фестывалю, але такога яскравага і, як кажуць, “завяднога”, шчыра прызнацца, не бачыў. Гасцямі і ўдзельнікамі “Прымацкай бяседы” былі прыкладна сем тысяч чалавек. Многа цікавага, каларытнага люду сабралася каля летняга амфітэатра на беразе возера, дзе і ладзілася імпрэза. Паважаныя дзядкі і бабулі, шмат моладзі, няма-ла сямейных пар з дзецьмі, дзясяткі палатак з вырабамі народных майстроў, забаўкі, конкурсы, атракцыёны...

Некалькі разоў у небе зіхцелі феерверкі. Былі бясплатны квас для ўсіх ахвотных, складанне вершаў і падарункі гледачам. І многа, вельмі многа станоўчых эмоцый ад усмешак на тварах, ад спеваў вядомых беларускіх песень на тысячы галасоў...

Перадаць пачуцці ад фестывалю словамі наўрад ці атрымаецца — у ім трэба ўдзельнічаць. Яго трэба бачыць! І, канешне, слухаць — дзясяткі выступленняў гуртоў з усяго Падляшша. Бо ледзь не кожная тутэйшая вёска “вывела ў свет” свой калектыв, у якога ёсць цяпер сябры і прыхільнікі ва ўсім ваяводстве.

Пра папулярнасць ансамбляў Беласточчыны, якія выконваюць беларускія песні, можна меркаваць па чэр-

пасліся ў скокі...

Гукі музыкі не сціхалі ў Міхалова да раніцы. Ды і назаўтра словы з гімну фэсту “Гэй, прымацкая бяседа, гуляць трэба, гуляць трэба!” давялося чуць яшчэ не аднойчы, нягледзячы на тое, што спыняўся я ў прыдарожным гатэлі каля мястэчка Гродак, кіламетраў за дзесяць ад Міхалова. А гэта значыць, што фэст “Прымацкая бяседа” стаўся сапраўды адметнай з’явай у культурным жыцці Беласточчыны, пра якую мясцовыя жыхары будуць памятаць яшчэ доўга.

Што да мяне, дык вырашыў прыехаць у Міхалова яшчэ раз праз год, каб зноў акунуцца ў атмасферу свята. Прычым, як высветлілася пазней, тое плануецца зрабіць і многія артысты з Бела-

русі ды і некаторыя сёлетнія госці фэсту. Дарэчы, сярод заўзятараў “Прымацкай бяседы” — Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Францыі, пастаянны прадстаўнік Беларусі пры ЮНЭСКО Павел Латушка. Ён таксама “засвяціўся” на фэсце і, па ягоных словах, не ўпершыню прыязджае, каб нагаліцца беларускай песняй, пабачыць знаёмых і сяброў як з гурта “Прымакі”, так і з Міхалова. Раней, яшчэ як Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Польшчы, Павел Латушка дапамагаў ладзіць першы фэст беларускай культуры “Прымацкая бяседа”. Цяпер працуе ў Францыі, а з беларусамі Польшчы па-ранейшаму сябрае.

русі ды і некаторыя сёлетнія госці фэсту. Дарэчы, сярод заўзятараў “Прымацкай бяседы” — Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Францыі, пастаянны прадстаўнік Беларусі пры ЮНЭСКО Павел Латушка. Ён таксама “засвяціўся” на фэсце і, па ягоных словах, не ўпершыню прыязджае, каб нагаліцца беларускай песняй, пабачыць знаёмых і сяброў як з гурта “Прымакі”, так і з Міхалова. Раней, яшчэ як Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Польшчы, Павел Латушка дапамагаў ладзіць першы фэст беларускай культуры “Прымацкая бяседа”. Цяпер працуе ў Францыі, а з беларусамі Польшчы па-ранейшаму сябрае.

ДАЛЯГЛЯДЫ

Янка Купала і “паўвостраў скарбаў”

Яўген Дарэнскі

Беларускія студэнцкія будатрады працуюць за Палярным кругам

Цяпер імя беларускага песняра на слыху ад Браціславы і Парыжа да Хельсінкі і Баваненкава, што на Ямале. У Еўропе, Скандынавіі гавораць пра яго ў кантэксте выстаў, прысвечаных творчасці класіка (газета пісала пра тое), а ў Запаляр’і ўдарна працуе будатрад Гродзенскага дзяржуніверсітэта імя Янкі Купалы.

Студэнтаў праводзілі на пачатку ліпеня з Мінска, затым з плошчы Трэх вакзалаў ў Маскве. У зводным будатрадзе больш за сорок актыўных “штыкоў”. Не часта нашы студэнты ездзяць за Палярны круг, на паўвостраў Ямал — яго часам называюць “паўвостраў скарбаў”. Там уладкоўваюць Баваненкаўскае (названа ў гонар геалага-разведчыка Вадзіма Баваненкава, адкрывальніка залежаў газу на Ямале) нафтагазакандэнсатнае радовішча, найбуйнейшае ў Расіі. Летась у тундры працавалі толькі расійскія будатрады, цяпер гэта Саюзная студэнцкая будоўля. І вось, як за савецкім часам, у Цюменскую вобласць паехалі і студэнты з Беларусі.

Як напісаў у сваім блогу камандзір атрада Гродзенскага дзяржуніверсітэта Марк Святкока, будатрадаўцам у Ямала-Ненецкай аўтаномнай акрузе Цюменскай вобласці Расіі даручана розная праца. Яны кладуць тратуарную плітку, займаюцца ізаляцыяй труб, сцеляць геарашоткі. Жывуць беларусы ў мабільных дамах-вагончыках вахтавага пасёлка, дзе ёсць лазня, душ, сталовая з трохразовым харчаваннем. Нядаўна гродзенцы ўдзельнічалі ў Дні ударнай працы — гэта як суботнік.
→ Стар. 2

СУПОЛЬНАСЦЬ

Розныя этнасы — адна краіна

У чарговай прэс-канферэнцыі з цыкла “Беларусь — наш агульны дом” бралі ўдзел прадстаўнікі азербайджанскай, туркменскай, украінскай, літоўскай і нямецкай дыяспар

Іван Ждановіч

Традыцыйныя сустрэчы з актывістамі этнасупольнасцяў супольна ладзяць Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур і Нацыянальны прэс-цэнтр. “Вельмі важна для стабільнага развіцця краіны, каб было паразуменне ў шматнацыянальным народзе Беларусі, — гаварыў дырэктар РЦНК Міхаіл Рыбакоў. — Мы шмат робім і для таго, каб суайчыннікі, беларусы за мяжой адчувалі сябе жывой часткай Бацькаўшчыны. Можна сабе ўявіць: кожная з этнасупольнасцяў Беларусі ці суполак беларусаў за мяжой — як цаглінка ў будынку дзяржавы. Ад іх моцы залежыць будучыня краіны, і таму кожная цаглінка патрабуе ўвагі і клопату дзяржавы”. Ён расказаў, як далучаны гурты этнасупольнасцяў да культурнага жыцця Беларусі, і што таленавітыя беларусы замежжа маюць усё больш магчымасцяў паказаць сябе на розных святах і фестывалях на зямлі бацькоў. А РЦНК падрыхтаваў спецыяльны кампакт-диск з цікавымі матэрыяламі пра дзейнасць беларусаў замежжа.

У Беларусі жывуць прадстаўнікі 140 этнасаў, заявілі пра сябе добрымі справамі 28 нацыянальнасцяў: сацыяльна актыўныя людзі стварылі больш за 180 грамадскіх суполак ды іх філіялаў, якія рэалізуюць культурна-асветніцкія праекты і выступаюць партнёрамі дзяржавы. Не меншы творчы патэнцыял і ў беларусаў замежжа, а гэта каля 3,5 мільёнаў беларускіх суайчыннікаў, выхадцаў з Беларусі і іх нашчадкаў. У месцах кампактнага пражывання дзейнічае звыш 220 суполак суайчыннікаў, шэраг іх вядзе актыўны дзяло з дзяржавы.

У прэс-канферэнцыі ўдзельнічалі, расказвалі пра аб’яднанні, адказвалі на пытанні журналістаў старшыні міжнароднага грамадскага аб’яднання “Кангрэс азербайджанскіх суполак” Націк Багіраў, грамадскага аб’яднання нямецкай культуры “Масты” Вольга Штокман, мясцовага культурна-асвет-

Беларускія ўкраінцы дапамагаюць землякам на Міжнароднай кніжнай выставе ў Мінску

нага фонду “Бахар” Чарыяр Керакуліёў, грамадскай арганізацыі “Беларуская абшчына літоўцаў” Віталія Калеснікава, беларускага грамадскага аб’яднання ўкраінцаў “Ватра” Віктар Гуткоўскі ды грамадскага аб’яднання па сувязях з суайчыннікамі за мяжой “Радзіма” Максім Дубянок.

Адзначалася, як важна для самаідэнтыфікацыі ведаць родную мову продкаў. Менавіта яна дапамагае адарваным ад этнічнай радні людзям адчуваць з ёй духоўную сувязь, родавыя карані, быць часткай свайго народа. Спрыяюць яднанню людзей з розных этнасаў агульныя культурныя праекты. Напрыклад, усё больш кантактаў маюць мясцовыя дыяспары з беларусамі ў блізкіх ім па родавых каранях краінах. Так, у Бакінскім славянскім універсітэце створаны Беларускі цэнтр мовы і культуры, а ў Мінску, у Беларускім педуніверсітэце — Цэнтр азербайджанскай мовы і культуры. Ёсць сумесныя праекты ў галіне галіне эканомікі, культуры, спорту. “Ужо 16 гадоў я ўзначальваю абшчыну, нам удалося шмат зрабіць для наладжвання двухбаковых сувязяў паміж Азербайджанам і Беларуссю, — гаварыў

Націк Багіраў. — Мы — нібы мост паміж краінамі, і чым мацней суполкі — тым мацней мост паміж брацкімі народамі. Удзельнічаем у розных імпрэзах, адзначаем нацыянальныя святы азербайджанцаў і беларусаў. Прыемна, што і дзяржавы ўмацоўваюць сяброўства, яно — рэальнае. Займаемся дабрачыннасцю: дапамагалі суайчыннікам лячыцца ў Беларусі, праводзім курсы для дзяцей, бываем з канцэртамі, падарункамі ў беларускіх дзіцячых дамах. У нас моцныя суполкі ў рэгіёнах: Гродна, Гомель, Бабруйск, Магілёў, Полацк, Орша, Баранавічы... Ёсць нядзельныя школы, дзе можна вывучаць мову, знаёміцца з азербайджанскай культурай, гісторыяй. У тым, што ў эканоміку Беларусі паступаюць інвестыцыі з Азербайджана, ёсць і наша заслуга. Мы супрацоўнічам з пасольствамі — як з азербайджанскім у Беларусі, так і беларускім у Азербайджане. Дапамагам суайчыннікам інтэгравацца ў беларускую культуру, жыццё Беларусі”.

Кіраўнік украінскай дыяспары Віктар Гутоўскі нагадаў пра даўнія братэрскія сувязі паміж украінцамі і беларусамі. Таварыства “Ватра” зарэгістравана на пачатку 1991-га,

цяпер у Беларусі жыве звыш 140 тысяч украінцаў. Адна са знакавых асоб, што яднае народы — гетман Піліп Орлік, аўтар першай украінскай канстытуцыі, які родам з вёскі Касута, з Вілейшчыны. У Вілейцы яго іменем названа вуліца, яму прысвечана экспазіцыя ў музеі. Родам з Віцебшчыны быў Мітрапаліт Кіеўскі Сільвестр Косаў (памёр у 1657-м), у Мінску жыла знакамітая паэтэса Леся Українка. “Нам цікава бываць на Фэсце нацыянальных культур у Гродне, — гаварыў Віктар Гутоўскі. — Мы сябруем, знаёмімся з прадстаўнікамі розных дыяспар. Усе яны, як і мы, востра адчуваюць прыналежнасць да пэўнай нацыі. Вось і я ў Беларусі 47 гадоў, а беларусам не стаў... Лічу, вельмі важна ведаць усю родную мову. Вось украінскую 300 гадоў забаранялі — а збераглася, развіваецца, тэрміналогія распрацоўваецца. Прыемна, што многія беларусы ва Украіне яе вывучылі. Увогуле лічу так: на якой мове думаеш — такой і нацыянальнасці. А людзі культурныя, выхаваныя заўсёды паразуменне знойдуць, на якіх бы мовах ні гаварылі. Розныя мовы — не раз’ядноўваюць разумных людзей: яны нас узаемаўзбагачаюць!”

ДАЛЯГЛЯДЫ

Янка Купала і “паўвостраў скарбаў”

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Грошы, заробленыя ў той дзень, хлопцы пералічылі ва Усесаюзны фонд будатрадаў.

Згодна з пагадненнем па абмене студатрадамі паміж маладзёжнымі арганізацыямі Беларусі і Расіі, студэнты з Ка-

бардзіна-Балкарыі, з Астрахані і Пярмі працуюць у Мінску, на будаўніцтве жылья. Адзін зводны студэнцкі атрад, у якім ёсць расійскія студэнты, працуе на будаўніцтве Астравецкай АЭС.

За Палярным кругам працуюць сёлета дзясяткі беларускіх

Студэнцкія будатрады — добрая традыцыя

студэнтаў, у тым ліку і з Полацкага ўніверсітэта. Сярэдняя зарплата іх на Баваненкаўскім радовішчы — да 25 тысяч расійскіх рублёў у месяц. Зрэшты, паехалі яны за Палярны круг

таксама і “за туманом і за запахам”, у дадзеным выпадку — пахам тундры. Едуць, я б дадаў, і па “Паўночнае ззянне” ўсесаюзнага студэнцкага братэрства, якое не павінна згаснуць.

ПАДЗЕЯ

Рыга купляе беларускае

На пачатку жніўня ў сталіцы Латвіі адкрыўся новы магазін прамысловых тавараў

Для рыжан цяпер зручна набываць тавары беларускіх вытворцаў у адным месцы. Сетку магазінаў пашырае Беларускі гандлёвы цэнтр. У прасторным памяшканні, плошчай пад 250 квадратных метраў, ёсць вырабы з лёну і бавоўны, абутак, жанчын цікавіць касметыка, пасцельная бялізна, трыкатаж, кухонныя прыналежнасці. Яшчэ ў магазіне ёсць вырабы з крыштала, равары, посуд, розная бытавая тэхніка ды іншыя хадавыя тавары. Ва ўрачыстай цырымоніі адкрыцця магазіна ўдзельнічаў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Латвіі Аляксандр Герасіменка.

Ці падабаецца рыжанам прадукцыя беларускіх вытворцаў. На пытанне адказваюць тыя, хто прыйшоў на своеасаблівае “свята беларускага гандлю”.

Агрыс Дакша, прадпрымальнік: “Ведаецца, для старэйшага пакалення беларуская прадукцыя — гэта памяць пра савецкія часы, настальгія па знаёмых брэндах. Мы памятаем абутак “Белвест”, які, здаецца, беларусы рабілі разам з нямецкай “Саламандрой” — на пачатку 90-х ён ішоў “на ўра”. І сёння такі абутак мае ў Латвіі “свайго” пакупніка сярод людзей, якім ад сарака. У моладзі, вядома ж, іншыя прыярытэты, маладыя больш скіраваныя да заходніх вытворцаў. А мне падабаецца абутак “Белвеста”, гэткае ўдалае спалучэнне цаны і якасці, а галоўнае — надзейнасці”.

Аліса Дапкюнайтэ, хатняя гаспадыня: “Я прыхільніца беларускай пасцельнай бялізны і льянныя пакрывалаў, абрусаў. Гэта ўсё з натуральнай тканіны, і па кошце даступнае. Ужо сёння накупляла бялізны на 130 латаў. Мне вельмі падабаецца беларускі трыкатаж, брэсцкія шарсцяныя вырабы. Помню, першы джэмпер прывезла з Брэста ў 1979-м! І я, і мае сяброўкі будзем тут пастаяннымі пакупніцамі”.

Арніс Сканстэс, кіроўца дальнабойнік: “Калі па шчырасці, прыйшоў сюды дзеля бацькоў-пенсіянераў. Яны любяць гродзенскі абутак, мінскія равары, льянныя абруссы...”

Раман Гершыні, настаўнік: “Мне падабаецца ўсё беларускае! Мы з жонкай накуплялі ручнікоў, сыну — ровар: хай сабе і не наварочаны, але надзейны, жалезны, а не пластыкавы. Дарэчы, і адпачываць паедзем не ў Хургаду, а на Браслаўскія азёры. І вам раім!”

Беларускія крамы ў Латвіі працуюць з 2001 года. Беларускі гандлёвы цэнтр мае сетку магазінаў у Рызе і Елгаве, заключыў больш за 50 кантрактаў з беларускімі прадпрыемствамі. Гэта, у прыватнасці, брэнд “Світанак”, “Марко”, “8 Сакавіка”, пастаўляецца ў Латвію Рэчыцкі тэкстыль, прадукцыя Аршанскага льнокамбіната, Барысаўскага крыштальнага завода... Заклучаны дылерскія дагаворы з фірмамі “Мотавела” і БелОМА. У планах БГЦ — адкрыццё крам у Юрмале ды іншых гарадах Латвіі.

Алекс Панцэлейка, г. Рыга

ЗЕМЛЯКІ

Глыбокая плынь роднай мовы

Лілія Плыгаўка нарадзілася ў Баранавічах, вучылася ў Гомелі, а працуе на карысць Бацькаўшчыны ў Вільнюсе: стварае там Інстытут Беларусі

“Гаспадыня-беларусачка” Лілія Плыгаўка

Гэтую абаяльную жанчыну ведаюць многія беларусы Вільнюса. Яна з тых, хто актыўна займаецца адукацыйна-культурнымі праектамі. Як дырэктар Цэнтра беларускай мовы, літаратуры і этнакультуры філфака Літоўскага адукалагічнага ўніверсітэта, як старшыня Літоўскай асацыяцыі беларусістаў Лілія Плыгаўка часта прыязджае з Вільнюса ў Мінск: канферэнцыі, “круглыя сталы” па пытаннях гуманістыкі... Нядаўна была на VI Міжнародным з’ездзе беларусаў свету. І атрымала на ім пасведчанне аб прысваенні ёй ганаровага наймення “Гаспадыня-беларусачка”. Думаю, чытачам газеты будзе цікава больш даведацца пра нашу зямлячку.

Яна родам з Баранавічаў, там і вучылася ў школе. Потым, закончыўшы гістарычна-філалагічны факультэт Гомельскага дзяржуніверсітэта імя Францыска Скарыны па спецыяльнасці руская і беларуская мовы і літаратуры, працавала ў Жлобінскай шко-

ле-інтэрнаце, 2-й баранавіцкай школе. І занялася грамадскімі справамі: была дырэктарам вясчэрняй школы для дарослых па вывучэнні беларускай мовы, літаратуры і гісторыі. Вабіць яе навуковая дзейнасць — спадарыня Лілія закончыла аспірантуру ў Гомельскім універсітэце, абараніла кандыдацкую дысертацыю. Пазней закончыла і Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы пры БДУ па спецыяльнасці культуралогія.

У 1991-м у Літоўскім педінстытуце (цяпер эдукалагічны ўніверсітэт) была створана кафедра беларускай мовы, літаратуры і этнакультуры, і Лілія Плыгаўка ўзначаліла ўнікальны калектыў, наладзіла завочна-дыстанцыйнае навучанне замежных грамадзян па спецыяльнасці беларуская філалогія. З кафедры і вырас Цэнтр, які яна ўзначальвае. Тым часам пад кіраўніцтвам спадарыні Ліліі была адноўлена даваенная Віленская гімназія — першая ў пасляваенны час у колішняй сталіцы Вялікага Княства Літоўскага беларускамоўная сярэдняя школа, цяпер ужо гімназія. Часова яна была і дырэктарам той навучальнай установы. Паралельна ў 1992 годзе пад кіраўніцтвам энергічнай выкладчыцы аднавілася Таварыства беларускай школы ў Літве. І ў тым, што літуаністыка на высокім узроўні вывучаецца з 1998 года ў Беларуска-літваніскай педуніверсітэце імя Максіма Танка, таксама яе немалая заслуга. Лілія Плыгаўка ўнесла і шэраг цікавых прапаноў у праграму Пагаднення аб супрацоўніцтве паміж міністэрствамі адукацыі Літвы і Беларусі.

Можна толькі здзіўляцца,

колькі ў яе планаў, цікавых задум, энергіі. Да таго ж і як навуковец яна “не знікла” ў плыні жыццёвых клопатаў. Напісала нямала прац па беларускім мовазнаўстве, праблемах беларускай культуры і адукацыі ў Літве. Даследуе пытанні лінгвістычных і культур-

Ля Вострай брамы ў Вільнюсе заўсёды шматлюдна

ных узаемадзеянняў беларусаў і літоўцаў у памежным рэгіёне, міжкультурных камунікацый. Арыгінальныя ў яе напрацоўкі і ў методыцы выкладання беларускай мовы як роднай і як замежнай у іншамойным асяроддзі, ва ўстановах адукацыі нацменшас-

цяў, нядзельных школах. І каму з землякоў у іншых краінах цікавыя яе досвед — звяртайцеся ў Вільнюс, у Цэнтр беларускай мовы, літаратуры і этнакультуры. Спадарыня Лілія адкрыта да творчых кантактаў, удзельнічае ў многіх міжнародных асветніцкіх і адукацыйных праектах.

Як вядома, напружаная, самаадданая праца заўсёды дасць плён. Вось і да спадарыні Ліліі прыйшло прызнанне. У 1997 годзе яна абрана членам-карэспандэнтам Міжнароднай акадэміі вывучэння нацыянальных меншасцяў. За вялікі ўклад у духоўнае развіццё беларускага грамадства Савет Міністраў Беларусі ўшанаваў яе памятным знакам “1000-годдзе хрысціянства”.

Ёсць і іншыя цікавыя захапленні ў нашай зямлячкі. Доўгі час яна займалася водным турызмам, як інструктар вадзіла ў паходы школьнікаў. Маючы інтарэс да роднай гісторыі, разам з сынам-школьнікам амаль штогод удзельнічала ў археалагічных раскопках пад Полацкам.

Цяпер спадарыня Лілія пры падтрымцы беларускага пасольства ў Літве займаецца стварэннем у Вільнюсе Інстытута Беларусі. Марыць аднавіць у сценах колішняга Віленскага кляштара базільянаў музей імя братаў Луцкевічаў. Планы пачынаюць здзяйсняцца. Пры Інстытуце культуры Беларусі створана рабочая група, якая таму садзейнічае. Якраз паважаныя і аўтарытэтныя людзі, што ўваходзяць у групу, і прагаласавала дружна за наданне падзвіжніцы з Вільнюса ганаровага наймення “Гаспадыня-беларусачка”.

Наталля Тактасунава, супрацоўніца таварыства “Радзіма”

Тут знаходзіцца ікона Божай Маці Вострабрамскай, святыня ўсіх хрысціян

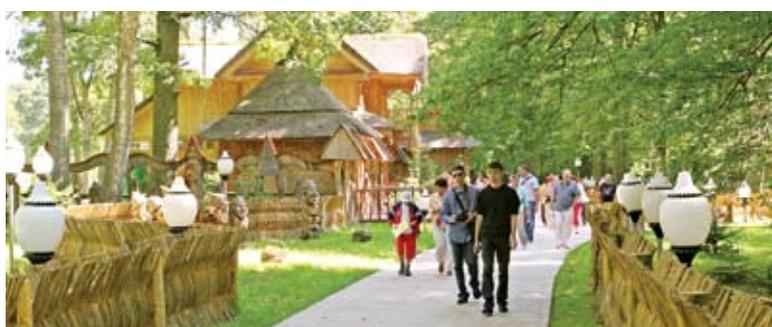
ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Чараўнік, які любіць казкі

У Белавежскай пушчы аб’яўлены конкурс “Казкі Дзядулі Мароза” на лепшую казачную гісторыю для чараўніка з пушчы

Святлана Вячорка

Творчая акцыя прымеркавана да 10-х угодкаў сядзібы і прадоўжыцца да канца верасня. Удзел у ёй можа прыняць кожны, хто пажадае, нягледзячы на ўзрост. Прапануецца прыдумаць і напісаць казку пра жыццё і прыгоды Дзеда Мароза ў Белавежскай пушчы, яго чараўную сядзібу, рэальных і казачных персанажаў. Аўтараў трох найлепшых казак чакае бясплатная экскурсія па сядзібе і падарунак ад яе гаспадары — кніга аб Белавежскай пушчы, фатаграфія на памяць у трон-

У рэзідэнцыі Дзеда Мароза сустракаюць гасцей і летам

най зале рэзідэнцыі.

У складзе конкурснай камісіі будзе і сам гаспадар сядзібы. Дарэчы, яму не прывыкаць працаваць з карэспандэнцыяй: што-

год на адрас беларускага Дзеда Мароза прыходзіць больш як 10 тысяч пісем. Да паўтары тысячы паштовых адпраўленняў маюць іншаземны штэмпель. Сярод за-

межнай карэспандэнцыі часцей за ўсё сустракаюцца пісьмы з Германіі, Расіі і Кітая. У асабістым архіве Дзеда Мароза ёсць таксама пісьмы з Фінляндыі, Іспаніі, ЗША, Ірландыі, Ганконга.

Дзеду Марозу пішуць дзеці, яны ж дасылаюць яму і малюнкi, аплікацыі, фатаграфіі. У асноўным пісьмы змяшчаюць віншаванні са святамi, запрашэнні ў госці, пажаданні міру і здароўя, радзей — просьбы аб падарунках. Як правіла, дзіцячыя пісьмы пазітыўныя і маляўнічыя, кажуць у экскурсійным аддзеле. На кожны пісьмовы зварот Дзед Мароз ста-

раецца даць адказ.

Юбілей сядзібы Дзеда Мароза ў нацыянальным парку будучы адзначаць сёлета з 13 па 15 снежня. Цэнтральнай падзеяй свята стане прэзентацыя праекта “Казачная карта Расіі і Беларусі”, у час якой у пушчы будзе адкрыта Першая міжнародная казачная вярста. Непасрэдную дапамогу ў падрыхтоўцы, арганізацыі і правядзенні святкавання юбілею сядзібы аказвае Кіраўніцтва справамі Прэзідэнта Беларусі і Брэсцкі аблвыканкам. Інфармацыйным партнёрам праекта выступае Беларускае тэлеграфнае агенцтва.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Таямніцы замчышча

Думаю, многім будзе цікава зазірнуць у эпоху сярэднявечча: пазнаёміцца з беларускай культурай таго часу, паслухаць міфы, легенды, паданні, пабачыць гарадскіх насельнікаў. Дапаможа ў гэтым частка “горада XII стагоддзя”, адноўленая на месцы старажытнага Мінска, паміж праспектам Пераможцаў і ракой Свіслаччу.

Іна Ганчаровіч

Аблічча гэтага кутка Мінска мянялася мо сотню разоў. І вось прынята рашэнне пачаць аднаўленне Мінскага замчышча, месца, дзе пачыналася гісторыя беларускай сталіцы. Праект узгоднены, прайшоў экспертызы і гатовы да ўвасаблення. У 2014-м на Нямізе на месцы Рэспубліканскага цэнтра фізыхавання і спорту пачнецца ўзвядзенне Нацыянальнага гістарычна-археалагічнага цэнтра “Замчышча”. Там будуць раскопы археолагаў, рэканструкцыі ў натуральную велічыню фрагментаў горада XII стагоддзя: з уязной брамай, абарончымі валамі, храмам, вуліцамі і дамамі.

Аўтар праекта — архітэктар Сяргей Багласаў. З яго ўдзелам ужо былі адноўлены Траецкае прадмесце, Мінская рагуша і многія будынкі Верхняга горада. “За-

Такім бачаць архітэктары будучы комплекс “Замчышча” з боку Праспекта пераможцаў

мчышча — месца заснавання Мінска, першапачатковае ядро горада XI-XVI стагоддзяў, — гаворыць Сяргей Георгіевіч. — Культурны пласт тэрыторыі ёсць унікальная каштоўнасць. У ім захаваліся падмуркі першага мінскага каменнага храма XII стагоддзя, фрагменты вуліц з драўлянымі маставымі, жылымі і гаспадарчымі пабудовамі, фрагменты абарончых валаў і ўязной брамы. Навукоўцы-археалагі сабралі велізарную колькасць прадметаў побыту, узбраенняў, упрыгажэнняў, якія знаходзяцца ў сховішчах. Доступ туды абмежаваны. Таму і было прынята рашэнне аб аднаўленні гістарычнага цэнтра Мінска — з арыгінальнымі экспазіцыямі”.

У комплексе будуць розныя зоны. У першай — падземная зала-амфітэатр на 240 месцаў з абходнымі галерэямі і экспазіцыяй каштоўных археалагічных знаходак, што зберагаюцца на кансервацыйні ў культурным пласце. Як сказаў архітэктар, гэта будзе музейная

экспазіцыя па гісторыі горада. Наведвальнікі пабачаць “сінтэз ладу жыцця жыхароў старажытнага Мінска на аснове археалагічных экспанатаў”. Амфітэатр будзе мець аўтаматызаваную сістэму экспанавання візуальнай інфармацыі: праектары высвечваюць фрагменты раскопак і адначасова будуць дэманстраваць на вялікія экраны фотаздымкі археалагічных знаходак: прадметаў побыту, зброі, адзення, копіі гістарычных дакументаў, фрагменты з гістарычных фільмаў.

У другой зоне, інтэрактыўнай, размесцяцца музейныя экспанаты. На месцы спарткомплексу плануецца пабудова макета фрагмента старажытнага горада. А яшчэ адновяць Ніжні рынак: гандлёвыя рады, адкрытыя крамы з навесамі. Будзе павільён “Тэатр-балаган”, дзе змогуць выступаць артысты розных жанраў. На месцы, дзе раней знаходзіўся рынак, цяпер праходзіць вуліца Няміга і размяшчаецца метро. Таму Рын-

кавую плошчу адновяць з улікам сучасных рэалій. Замчышча і Траецкае прадмесце злучыць пешаходны мост з кампазіцыяй “Балада аб узнікненні Мінска”. Кажуць, Менск быў названы ў памяць пра асілка Менеска, які збудаваў млын з мостам на Свіслачы. Быў млын такі моцны, што мог малоць муку нават з валуноў. Па начах асілак раз’язджаў па рацэ на сваім млыне і збіраў дружыну.

Фантастычна: як можна, скажам, плаваць на млыне? Але, аказваецца, у XI—XII стагоддзях былі такія млыны: дзве ладзі злучаліся між сабой драўлянай канструкцыяй з вадзяным колам і прывадамі да жорнаў. Збудаванне мацавалася да моста ці ставілася на якары, вада круціла кола і жорны. Млын на зіму адводзілі ў затоку. Вось такі незвычайны факт, цікавы і запамінальны, будзе таксама адлюстраваны. І асілку Менеску, як заснавальніку Менска-Мінска, на памасце між ладзіямі будзе ўсталяваны помнік.

ЛІСТ У РЭДАКЦЫЮ

Спявачка з вёскі Навіянка

Добры дзень, паважаная рэдакцыя! Жыву я ў казахстанскай Астане, а хачу падзяліцца яркімі ўражаннямі ад сустрэч з малой радзімай. Улетку адпачываю ў гар-пасёлку Воранава, што на Гродзеншчыне. Даглядаю мілую магулю, удзельнічаю ў мясцовых культурных мерапрыемствах. Ды размова не пра мяне, а пра адну таленавітую дзяўчынку. Кожную нядзелю тут, у нашым гарадскім парку, выступаюць самадзейныя артысты. За тое дзякуй працаўнікам культуры, якія ладзяць імпрэзы. Другое ўжо лета мы з задавальненнем слухаем песні ў выкананні Марыны Герасімчук. Яна з недалёкай ад Воранава вёскі Навіянка: лета праводзіць тут у бабулі. А жыве ў Лідзе, вучыцца там у 1-й гімназіі: перайшла, казала, у сёмы клас.

Ой, якая гэта прывабная і таленавітая дзяўчынка! Для кожнай песні, каб стварыць яе вобраз, у

У Марыны Герасімчук вясёлае лета!

Марыны пашыты адметны касцюм. Прычым, што вельмі радуе, яна абавязкова спявае па-беларуску! Сёлета знакаміты хіт “Чаму ж мне ня пець!” выконвала з такім імпэтам! Пазнаёміліся мы з юнай артысткай летась. Яна расказала, што займаецца вакалам у дзіцячай студыі эстраднай песні “Дамінанта”, яе педагог — Галіна Андрэеўна Піваварчык. Марына была лаўрэатам музычных конкурсаў, у тым ліку і фэсту “Зорны дождж”. Маці яе, Алена Віталееўна, своечасова заўважыла, што дачушка з валожкавымі вачыма мае спеўны талент, і спрыяе яго развіццю.

Прыемна, што Марына запомніла мяне, зямлячку з Казахстана. Як і мой дэвіз: “Любіш Народ свой і Край? То й песні яго спявай!” Сёлега згадвала пра тую сустрэчу. А я парадавалася, што яе талент расцвітае. Марына падарыла мне свой фотаздымак. Мне хацелася б, каб я ведалі ў твар і іншыя — таму дасылаю ў газету. З пажаданнем поспехаў Марыне і верай, што талент і працалюбства ёй дапамогуць знайсці свой шлях у жыцці. Фота, на жаль, не можа перадаць яе адметны голас, прытанцовачкі, абаяльнасць. Зрэшты, я ўпэўнена: Марына Герасімчук засвеціцца і на канцэртах большага маштабу. А для мяне яна ўжо сёння — сапраўдная зоркачка.

Тамара Батрак, г. Астана

СПАБОРНИЦТВЫ

Чыя каса спрытнейшая?

Яўген Дарэнькі

На Спорыўскіх балотах спаборнічалі 16 каманд з розных куткоў Беларусі

Шчыра кажучы, спачатку мне падалося, што інфармацыя пра чэмпіянат касцоў у Беларусі — гэта жарт. Зрэшты, людзі катаюць сыры з пагоркаў, кідаюць бярэны, цягаюць мікрааўтобусы, ядуць на хуткасць спагэці... Дык чаму б касавіцу на балотах не зрабіць спаборніцтвам! Бо косяць жа траву ў розных краінах. У Англіі, кажучы, поле для гульні ў гольф падкошваюць 5 разоў на тыдзень! Зрэшты, касіць на балоце — гэта ўжо травы іншага гатунку, і англійскі досвед там не памочнік. Тым не менш, паехаў на Брэстчыну, на Спорыўскае балота — там праходзіў чэмпіянат

Беларусі па ручноў касьбе “Спораўскія сенажаці”.

Сярод калег-журналістаў, што адважыліся адчуць сябе касцамі, была ўласны карэспандэнт газеты “СБ. Беларусь сегодня” па Брэсцкай вобласці Валянціна Казловіч — ёй даваў парады дасведчаны местачковы майстра. Мне, прызнацца, не хацелася спаборнічаць з Валяй, тым больш што я меў нейкі вопыт трымінгу травы ў швейцарскім кантоне Цуг. Нам, урэшце, адвялі ролю назіральнікаў на глядацкай трыбуне па-за балотамі. Усяго ж там сабраліся 16 каманд з розных куткоў Беларусі.

Хто ж больш хутка і якасна выкасіць паласу шырынёй тры і даўжынёй сто метраў? Пасля каманды “Увага, марш!” актыўныя касцы спрытна махалі косамі.

Спрытнаму касцу Васілю Новіку перамагаць не ўпершыню

Было бачна, як група падтрымкі не толькі свістала ды крычала “Хэйя-хэйя, хоп-хоп-хоп!”, але і апэратыўна падклёпвала касу, затым яе вяртала майстру сенакашэння, які з натхненнем рухаўся далей па пракосах. У спаборніцтве касцоў, як і ў ранейшыя гады, перамог Васіль Новік з каманды “Картузіяне” (ад ранейшай назвы горада Бяроза-Картузкая). Дарэчы, ён перамагаў, у дуэце з Віктарам Здановічам, і на еўра-

пейскіх чэмпіянатах ў разрадце “ручная касьба”.

Знакамітыя Спорыўскія балоты, што ў Бярозаўскім раёне, з 2007 года з’яўляюцца трэніровачнай базай для нашых касцоў перад еўрапейскімі чэмпіянатамі. На маючых адбыцца еўраспаборніцтвах у Бебжаньскім нацыянальным парку Польшчы нашу краіну і будзе прадстаўляць каманда “Картузіяне” — касцы з Бярозаўскага раёна.